

Koncertekről

Magyar Rádió Szimfonikus Zenekara

2021. január 9.

Zeneakadémia

Vásáry Tamás vezényletével Mozart műveiből összeállított hangversenysorozatot hirdetett a *Rádiózenekar*. A ciklus harmadik estjén két szimfónia fogott közre egy versenyművet: bevezetőül az úgynevezett „kis” *g-moll szimfóniát* hallottuk (K. 183 – 1773), a második részt pedig a zeneszerző utolsó ilyen műfajú alkotása, a *C-dúr („Jupiter”) szimfónia* töltötte ki (K. 551 – 1788). A két mű között, az első rész második számaként a *D-dúr hegedűverseny* (K. 218) csendült fel, amely a kis *g-moll szimfóniához* hasonlóan az 1770-es évek salzburgi természetét képviseli.

A Rádiózenekar a koronavírusjárvány második hullámában, a 2020/2021-es évadban példamutató helytállásról tesz tanúbizonyságot, s folyamatosan koncertezik. Az együttes menedzsmentje rokonszenves következetességgel hozza helyzetbe a zenekar kiváló tagjait, sorra téve lehetővé, hogy mind a fúvós, mint a vonós szólamvezetők szólistaként is pódiumra lépjenek. Sokszor írt már arról a zenei sajtó, milyen fontos egyrészt, hogy a nagy szimfonikus zenekarok tagjai saját anyaegyüttesük rendezvényein kamaramuzsikusokként léphessenek fel, tehát ne csak haknikon legyen lehetőségük önálló teljesítménnyel is megmutatkozni: ez stimulál, jobb eredményekhez vezet, növeli a muzsikus igényességét és erősíti öntudatát, s ily módon a zenekari összjátékra is kedvezően hat vissza. Másrészt nem kevésbé üdvös módszer a legkiválóbb zenekari tagok szólistaként való felléptetése, amelynek az előbbihez hasonló kedvező hatásai vannak. Ez történt az őszi több rádiózenekari koncertjén is: hallhattunk fúvósokat, vonósokat vegyesen. Ezúttal az együttes koncertmestere, Oláh Vilmos szólaltatta meg a *D-dúr hegedűversenyt*. Az elviekben helyeselhető műsorpolitikai döntést ezúttal sajnos nem követte olyan produkció, amelyről a kritikus örömmel számolhatna be. Oláh Vilmos, akinek felkészültségét nincs okunk kétségbe vonni, talán rossz napot fogott ki, mindenesetre hegedülése sérülékenynek mutatkozott: sűrű disztónálás és számos salakos hang, gikszer, nyersen megformált vagy elnagyolt részlet vette el a hallgató kedvét, s arra is gyakran kellett figyelni, hogy a karakterizálás szürke, nélkülözi a részletező igényességet. Várjuk a következő alkalmat, amikor a koncertmester egy újabb, a mostaninál sikeresebb szólistaprodukcióban köszörülheti ki a csorbát.

A járványügyi óvintézkedéseknek megfelelően ezt a zeneakadémiai hangversenyt, mint ez idő tájt minden más hasonló eseményt, közönség nélkül kellett megrendezni, de szerencsénkre a produkciókat nemcsak rádióközvetítésben hallhatták az érdeklődők, hanem a *radiomusic.hu* internetes oldalán képpel is élvezhette mindenki, aki egy koncerttől nemcsak hangokat, de látványt is vár. Érdemes ennek kapcsán néhány szót ejteni az élete 88. évében járó Vásáry Tamás vezényletének vizuális összhatásáról. Vásáry pályájának korábbi szakaszaiban sem volt az a karmester, aki fontosnak tartja a zenei karakterek koreografikus ábrázolását a közönség számára: mindig egyszerű mozdulatokkal vezényelt, nem a Jurij Szimonov-i kalligrafikus részletezés jellemezte, hanem az a fajta egyszerűség, amelyben benne van a gyakorló muzsikusok biztatása is: „tudom, hogy ti szólaltatjátok meg a zenét, engedlek benneteket játszani”. Vásáry idős kori stílusa pedig minden korábnál eszköztelenebb, mondhatni, a lényegre szorítkozik: tempó, ritmus, karakter, dinamika. Aggastyán korú karmestereknél (akik között sok a Vásáryhoz hasonlóan erős vitalitású, dinamikus személység) máskor is gyakran tapasztalható ez a végső egyszerűsödés, amely elhagyja a szakma járulékos eszközeit, a kommunikációt az alapszókincre szorítva.

A két szimfónia egy koncerten való megszólaltatása remek ötletnek bizonyult. Két mű, két világ, erős kontraszt. A korai darab és a kései alkotás között tizenöt év a különbség, az egyik sötét, moll kompozíció, a másik az élet küzdelmein felülemelkedő („jupiteri”) derűt és optimizmust sugároz. A „kis” *g-moll szimfónia* ráadásul a *Sturm und Drang* szellemi divatáramlatának képviselője, ezért aztán nem lepődhattunk meg azon, hogy Vásáry vezénylese nyomán a zenekar sodrón gyors tempókkal, indulatos hangsúlyokkal, dúlt lelkiállapotot tükröző crescendókkal, drámai kontrasztokkal tolmácsolta a művet. Ez a hangütés persze nemcsak a *Sturm und Drangot* jellemzi Mozartnál, hanem egyben Mozart jellegzetes *g-moll* hangjának is velejárója, amelynek példája a *g-moll zongoranégyes*, a *g-moll vonósötös*, a *Szöktetés a szerájból Traurigkeit* vagy *A varázsfuvola Ach, ich fühl's, es ist verschwunden* áriája – és persze a „kis” *g-moll szimfónia* kései párja, a „nagy” *g-moll* mű, az utolsó szimfóniák hármásából. A koncert második felében ezzel szemben a zenekar megfürdette hallgatóit a dúr hangzás erőteljes fényében, és Vásáry Tamás nemcsak a karakterek délceg megrajzolásával jelezte a mű jupiteri jellegét, de instrukciói nyomán a zenekar egy, a karcsúbb kis *g-moll*

szimfóniáétól eltérő szimfonizmussal is nyomatékosította, hogy ez már a kései stílus teltebb, dúsabb, tágasabb hangzása – az a nagyobb szabású forma és kifejezésvilág, amely a maga dimenzióváltásával – akárcsak Haydn londoni szimfóniái – előkészíti Beethoven első szimfóniáinak megszületését. (Csengery Kristóf)

MÁV Szimfonikus Zenekar

2021. január 14.

Zeneakadémia

Korábbi beugrásait követően Christoph Campestrini világjáró osztrák karmester saját jogon is meghívást kapott a MÁV Szimfonikus Zenekartól egy Mozart–Mahler-koncert elvezénylésére, ami véleményem szerint kitűnő ötletnek bizonyult.

A január 14-i hangverseny természetesen online esemény volt, amelyet a Zeneakadémián rendeztek. Mozartot a K 449-es Esz-dúr zongoraverseny képviselte a programban, Balogh Ádám szólójával. Campestrini élettől duzzadóan és erélyesen szólaltatta meg a zenekari expozíciót, amelyben az együttes vonósokra rögtön észrevétellel magát homogén, finoman cizellált hangzásával. Ez a játékmód szervesen készítette elő a szolista belépését, ugyanis Balogh Ádám játékára a romantikus játékmód tudatos kerülése, a karcúság és puhaság kecses és mégis friss és üde hatást keltő kombinációja volt jellemző az egész mű folyamán. A felszín alatt azonban mindvégig ott éreztük az izmok és inak játékát, és a tétel gazdagon ornamentált részeit, többek között a cadenzában, briliánsan, napfényben táncoló vízsugarak képét felidézve, sodró lendülettel szólaltatta meg.

A lassú – pontosabban nem is olyan lassú, Andantino – tételben Campestrini korábbi, már-már szögletes határozottságának kontrasztjaképpen, precizitását megőrizve, de igen érzékenyen és áradó nyugalommal dirigált, és teremtett a szolistával együtt költői-álmodozó hangulatot. Ám itt sem érzéletesen, mert a zenei szövet megőrizte finom csipkeszerűségét, aminek ezúttal is a finoman kidolgozott vonóhangzás volt az alapja.

Az a felszabadult könnyedség, amely még az Andantinóban is ott bujkált, a zárótétel során bontakozott ki és vált meghatározóvá. Kedvesen játékos kezdet, a folytatás gördülékenysége és önfeledtsége, később a zongorában a díszítőhangok csillogó ékkövei ugyanúgy remekül szolgálták Mozart egyik legderűsebb zongoraversenyének szellemét és karakterét, mint Balogh Ádám zenei egyéniségének alapvető karcúsága, eleganciája és az a fajta fiatalos lendület, ami sejtésem szerint az évtizedek múltával is sajátja marad majd. Játékát a zenekar tagjai is spontán tetszésnyilvánítással fogadták, amit azután ráadásként rövid improvizációval köszönt meg a fiatal művész.

Mahler művei közül a MÁV-zenekar a 6. (a-moll) szimfóniát játszotta el Christoph Campestrini vezényletével. (A „Tragikus” elnevezés autenticitása kétséges.) Pontosabban a műnek egy Simon Klaus által kisebb zenekarra készített átíratát, amely különösen a fúvós szólalmok számát csökkentette radikálisan. Az átírat melletti döntés szükségszerű volt, mert az eredeti partitúra megszólaltatásához szükséges minimum 110 zenész nem zsúfolható fel a Zeneakadémia pódiumára. (Most, hogy van Bartók Béla Hangversenytermünk, sok évtized után már bevallhatjuk magunknak, hogy jelentős nagyzenekari műveket Budapesten sokáig legfeljebb szabadtéren vagy stadionokban lehetett előadni.) A döntés azonban, noha kényszer szülte, szerencsésnek is mondható, mert – különösen azáltal, hogy tudtommal Campestrini mester egy-két fúvóst vissza is csempézt az együttesbe –, az átírat egyáltalán nem hatott sápadtnak vagy erőtlennek.

Ám ez a szimfónia más szempontból is jelentős erőpróba zenekar és karmester számára egyaránt. Pusztán a terjedelme, illetve – még inkább – a benne foglalt anyag, a témák és zenei gondolatok gazdagsága és sűrűsége miatt, de leginkább az egész művet (a lassú tétel kivételével) átjáró, feltűnő diszharmonia, vergődés és reménytelenség miatt, ami hatalmasra tágítja a benne foglalt érzelmek és karakterek világát. A mű ma annál is izgalmasabb lehet számunkra, mivel, amint a legújabb Mahler-irodalom feltárta, a szimfónia megírásának háttéréül éppen nem Mahler Alma Schindlerrel kötött házasságának legboldogabb időszaka, hanem – két gyermekük születése ellenére – a házasság viharos konfliktusokkal kísért ellehetetlenülése szolgált. És bár a hangszeres zenében (és megannyi más művészi produktum esetében) indokolt a messzemenő óvatosság az önéletrajzi motívumok elhamarkodott feltételezésével kapcsolatban, ebben az esetben maga Mahler utalt arra több ízben is, hogy ez a műve közvetlenül kapcsolódik felesége személyéhez (csak a nyitótétel kissé olcsó és harsányra hangszerelt „Alma-témáját” nem nevezte így soha).

Nos, ez a mostani előadás nem volt híján az éles kontrasztoknak és az árnyalatok gazdagságának, és Campestrini maestro pálcája alatt a zenei folyamat rendkívül koherensen és folyékonyan, megszakíthatatlanul bontakozott ki előttünk, immár a zenekar kitűnő fúvósait – basszusklarinét, első kürt és még sokan mások – is reflektorfénybe állítva. Különösen emlékezetes volt a sajátos, fanyar mahleri groteszkség megformálása az indulószerű anyagban.

Campestrini az előadást a scherzóval folytatta. Eredetileg ez volt a tételek sorrendje, amelyet Mahler később megváltoztatott (felcserélte az Andante moderato tétellel), majd végül feltehetőleg – bár ez kevésbé egyértelműen dokumentálható – mégis az eredeti sorrend mellett döntött. A szimfóniát így is, úgy is szokás játszani, ezért jó ötlet lett volna a közvetítés lebonyolít-

tóitól, ha előzőleg tájékozódnak arról, hogy a mű melyik verzióban fog megszólalni. Így elkerülhették volna azt a blamázt, hogy a scherzo kezdetén az Andante moderato, a lassú tételén pedig „Scherzo: Wuchtig” felirat jelenjen meg a képernyőn. Ez sem zavarhatta meg azonban a hallgatót abban, hogy átengedje magát a keserű szarkazmussal telített tétel hangulatának, annak a meghatározatlan tartalmú, de ellenállhatatlanul humoros karikatúrának, amelyet oly gúnyos magabiztossággal skiccelt fel a karmester. Hogy azután a lassú tételben a közönség a puha és varázslatos hangzásban, az alpesi természeti idill festőiségében és üde giccsmentességében gyönyörködhesse. Meg a legatissimo megszólaltatott, de élő és lélegző zenei szövet áttűnésszerű képváltásaiban, amelyek után a tétel későbbi, visszafogott érzelmi átforrósodása is hallatlanul költőien és finom érzékenységgel szólalt meg, a csellószólam emlékezetesen puha pianissimóival.

Izgalmasan és jelentőségteljesen indult a finale is, kozmikus képet felidéző, különös, kvázi-avantgárd kezdetével. De az egész tétel vihart, háborút, sőt bombázást idéző, Sosztakovics látomásait megelőlegező, tragikus küzdelme, majd utána a reménytelenség semmibe hulló hangjai is szívszorítóan szépen szólaltak meg – miközben az előadás precizitása sem szenvedett csorbát.

Szerencsés találkozás tanúi lehettünk; remélhetően nem az utolsóé. *(Malina János)*

Savaria Szimfonikus Zenekar 2021 január 21.

Bartók terem

Január 21-én a szombathelyi Bartók teremben Vajda Gergely vezényletével adott online hangversenyt a Savaria Szimfonikus Zenekar. A kiadós és hagyománykövető műsor nem emlékeztetett a mostanában – érthető módon – gyakori „kétharmados” online programokra: első részében egy nyitány és egy versenymű, a kiadós (és manapság egészségvédelmi célokat is szolgáló) szünet után pedig egy szimfónia következett. A közép-pontban nem jelentéktelenebb – és könnyebb – mű, mint Bartók 2. zongoraversenye állt, Fejérvári Zoltán szólójával.

A hangverseny egész karakterét a derűs nyugalom határozta meg: ez valamiképpen mindvégig ott bujkált a stílárisan egészen különböző művek hősi vagy drámai karakterű pillanataiban is. Talán Vajda és Fejérvári egyéniségéből eredt ez az összbenyomás? Vagy az előadók tudat alatt is arra törekedtek, hogy az élő közvetítést figyelő mintegy 300 fős közönség (budapesti online koncert esetén is szép szám) pandémia alatti lelki szükségleteit kielégítse? Nem tudom – de így mindenestre egyéni karakterű, izgalmas és érdekes koncert tanúi lehettünk.

A nyitászám, Borogyin Igor hercegének nyitánya éles és világos színekkel, és olyasféle – majdnem azt írtam: barokkos – áttetszőséggel szólalt meg, amelyet éppenséggel nem 19. század végi zenekari kompozíciókkal szoktunk asszociálni.

A Bartók-zongoraversennyel kapcsolatban először is meg kell jegyeznünk, hogy a szombathelyi koncertterem viszonylag szűk pódiumán a szólóhangszert kényeszerűségből körülfolyta a vonóskar. Ennek a sajátos elrendezésnek a hatását persze csak a helyszínen lehetett volna igazán felmérni. Különösebb hangzásképbeli problémákat – a terem jó akusztikájának és a kitűnő hangmérnöki munkának köszönhetően – ez a koncert online hallgatója számára nem okozott, viszont mégiscsak újfajta szemszögből mutatta be a művet azáltal, hogy a hatalmas súlyú zenei anyagot játszó zongora nem a „kísérő” zenekarral szembeállítva, hanem mintegy az együttes legfontosabb tagjaként vett részt az előadásban. Ebben a helyzetben Fejérvári játékának fölényes könnyedsége és gördülékenysége, gyakran játékosága, amelyben folyamatosan jelen volt a zongorázás, a muzkuláris teljesítmény öröme, harmonikusan ötvöződött a Vajda által hasonló szellemben dirigált zenekarral. S ez a zenekar önmagában is kitűnő, szinte hibátlan és nem egyszer imponáló teljesítményt nyújtott; a műben fontos szerepet játszó részfűvösök teljesítményét pedig feltétlenül ki kell emelni.

Ebben az előadásban, amely gondosan és szuggesztíven különböztette meg a karaktereket, és a sötét, drámai színeknek is megvolt a maguk súlya, valahogyan mégsem volt fenyegető a keménység, az élek és érdes felületek mégis le voltak kerekítve kissé. A II. tétel fő-része jobban emlékeztette a hallgatót a 3. zongoraverseny Adagio religiosójára, mint egyébkor, a vonóskar színgazdagsága és az álmodozó karakter harmóniát és megnyugvást sugárzott. A Presto középrész vibráló virtuozitása és intenzitása, Fejérvári élesen világító trillái pedig itt is egy rendíthetetlen nyugalmú folyamatot díszítettek, amelyet követően a visszatérés – finom és érzékeny, halk timpani-ütésekkel – különösen szuggesztíven és szívszorítóan hatott. A Fejérvári boszorkányos virtuozitásával fűszerezett zárótétel lendülete, temperamentuma és ruganyossága a bartóki ritmikai erőt és néptánc-ihletést derűvel és ragyogással ötvözte; végül azután Vajda remekül felépített tetőpontra vezetve fejezte be a tételt.

Dvořák kissé terjedelmes, de minden ízében „szép” 8. szimfóniája szólalt meg a koncert második felében. Az amúgy is mosolygós Vajda Gergelyt talán sohasem láttam annyit mosolyogni, mint ebben a kiegyensúlyozott és harmonikus darabban. A nyitótétel előadása a hangsúlyozott gesztus- és beszédserűséget színgazdagsággal párosította: különösen a csellószólam éneklő melódiái voltak emlékezetesek, no meg az indulószakasz derűsen katonás karaktere és az egész tétel feltartóztatathatlan hömpölygése. Az elkoptatott, de

pontos „bensőséges” jelző illik legjobban a lassú tételre, a fafúvók és az első hegedű puha és simogató szólóival, az egész előadás érzelmgazdagságával. Különösen meggyőző volt a Scherzo néptánc-kavalkádjának széles-kedélyes, hangulatos alaptempója, és a finoman kidolgozott szólamok precíz megszólaltatása. De leginkább a zárótételben adózhattunk elismeréssel Vajdának és a szombathelyi zenekarnak azért a bravúrért, hogy a karneváli és körtánc-hangulat életteli megteremtése mellett a tétel szívhez szólóan érzelmes oldalát maradéktalanul fel tudták idézni. Volt oka Vajda Gergelynek itt is a mosolygásra. (Malina János)

MÁV Szimfonikus Zenekar

2011. február 3.

Zeneakadémia

Eredetileg operagálát terveztek Puccini és Korngold műveiből az Erdélyi Miklós bérlet 5. estjeként – a pandémia azonban változtatásokat igényelt. A hangverseny élő közvetítésként vált elérhetővé (tehát többek számára, ráadásul később is meghallgatható/megnézhető), s bár nélkülözniük kellett az élő zenehallgatás semmivel sem pótolható varázsát, kétségkívül élményszámba menő két órát tölthettünk a készülékeknél.

A kulturális élet megannyi területén (színtjén) tevékenykedők fáradoznak azon, hogy gondoskodjanak rendszeres kínálatról, egyszermind arról, hogy a művészek „foglalkoztatottságát” némiképp biztosítsák a saját szakterületükön. Ebben a hosszantartó szituációban kivételes teljesítményként üdvözölhettük a február 3-i online-hangversenyt.

Az eredeti koncepció úgy módosult, hogy az első rész Mozart-műsorát javarészből 20. századi magyar program követte, melyben Fekete Gyula: Excelsior! című operájának részletén túl Selmeczi György két olyan operájából csendültek fel részletek, melyeket Szócs Géza szövegére komponált. Ez már önmagában is indokolhatná a hangverseny címét (In memoriam Szócs Géza), ám többről volt szó: Ribnyikov gyászzené-értékű szimfónia-tétele előtt részletet hallhattunk a költő-író-irodalomtudós-politikus Hitvallásából. Amelynek mondandóját valóban hitvallásként értelmezhattük, Bogdán Zsolt (a Kolozsvári Állami Magyar Színház színésze) katartikus előadásának köszönhetően. Nem felolvasva, hanem mintegy átlényegülten sajátjává téve a kinyilatkoztatásokat – nem véletlen, hogy a jelenlévő hallgatóság, vagyis a zenekar, nem a produkciónak kijáró tetszésnyilvánítással, hanem már-már szakralitást idéző némasággal reagált rá!

Szükségből erényt: a hangverseny két felidős felépítését a rövidebb műsor esetén is megőrizve, a szünet idejére is élményről gondoskodtak: a Farkas Wellmann Endre által írt-rendezett kisfilmet láthattuk (Meglátni a szirént).

Emlékezetes előadás született, amely a zenei programon kívül arra is törekedett, hogy atmoszféra-teremtő részleteket villantson fel a helyszínből. A Zeneakadémia Nagyterméből, amelynek részlet-szépségeit a felújítás óta is csak mellékesként szoktuk regisztrálni, most néhányszor „premier plánba” kerültek – nem véletlen, hogy számos kommentelő tett rá elismerő megjegyzést.

A látványhoz meglepetés-elemként járult hozzá, hogy legelegánsabb hazai zenekarunkkal vetekedően jelent meg a színpadon a zenekar, a nők egységes stílusú (már fazonjában korántsem uniformizált) ruhája megtette hatását. Persze, „ilyen” együttest leginkább „méltó” fogadtatásban kellene részesíteni – számukra visszajelezve a nem hétköznapi öltözékkel, hogy tudjuk: esemény következik. Erre sajnos online-koncerteknél nincs mód; a nézőnek-hallgatónak maradt a távolság, az előadónak pedig az üres (ily módon akusztikailag is némiképp módosult) terem. És itt a kettős kihívás: maradandó felvétel készül (tehát nem csupán a pillanat megőrzéséről van szó), ám a stúdiófelvételektől eltérően ismétlési/javítási lehetőség nélkül (NB., legtöbbször a live concert feliratú produkciókat is több azonos műsorú hangverseny anyagából állítják össze) – nélkülözve azt a „bioenergiát”, amelynek létrejöttében a közönségnek is része van.

És itt hadd térjek ki egy pillanatra egy tanulságos olvasmányélményre (amely megjegyzés egyébként könnyen elsikkadhat, ha valaki végig is olvassa a Kusz Veronika közreadásában megjelentetett, Dohnányi Ernő: Válogatott írások és nyilatkozatok című kötete, melyet a Magyar Zenében közölt recenziójában Komlós Katalin is kiemelt): „A muzsikánál az a fontos, hogy a közönség jól legyen diszponálva. Csak így áll elő művész és közönség között a szükséges idegkapcsolat. A rosszul diszponált közönségnél a legjobb játék is hatástalan”.

Nos, ezt a fajta kapcsolatot a jelen körülmények között kényszerűen kell nélkülözniük a muzsikusoknak. Marad viszont a zenére, a játszanivalóra való koncentráció, amelyhez a megőrkítés biztosít magas mércét. Éppen ezért „előadó-barát” gesztus, hogy a műsor egy része közismert és repertoár darabokból, más része megszerettetésre váró (méltó) művekből való. Az énekeseknek jutott némi helyszíni tetszésnyilvánítás a zenekari tagok részéről, akiknek a teljesítménye a spon-tán lelkes kommentelőkön túl csak utólag kaphatja meg az elismerést.

Kesselyák Gergely irányításával felkészülten és koncentráltan játszott a zenekar, a két Mozart-opera (A varázsfuvola, Don Giovanni) nyitánya és az „operaslágerek” Fekete Attila (Tamino, Don Ottavio), Kovács István (Sarastro, Leporello) és Kele Brigitta (Donna Elvira) előadásában megunhatatlannak bizonyultak. A sajátos körülmények tették lehetővé, hogy Don Ottavio az oldalerekélyről énekelje (elvarázsolt és elvarázsoló) áriáját...

Fekete Gyula operájának 2011-es bemutatóján is Fekete Attilát láttuk-hallottuk Liszt Ferenc szerepében. Ezúttal nem tűnt zavarónak, hogy a Magnificat! áriát kottából énekelte. Ribnyikov VI. szimfóniájának magyarországi bemutatója is Kesselyák Gergely nevéhez fűződik, a Sarabande-tétel műsorra tűzése ebben a megemlékező keretben telitalálat, és a sötét tónusú interpretációt minden bizonnyal segítette a megszólaltatást megelőző prózai élmény.

A Szirén négy részletét egybefüggően előadott „keresztmetszet” hallatán csak sajnálkozhatunk azon, hogy az 1998-ban Luxemburgban bemutatott, és 2005-ben a Műpában is színrevitt operából mindössze 12 percnyit ismertünk meg. Három hálás (jól karakterizált) szerep-szereplő adott inspiráló ízelítőt a műből. A Veron rövid részlete (Szerelmi kettős) ezt követően szinte inkább ráadásszámként hatott (a zsáner-jellegű „betétszám” szövegerthetőségére is lehetett némi panasz).

Szünet-műsorral együtt tartalmas két órát köszönhattünk a MÁV Szimfonikus Zenekar online-koncertjének, amelyet a felvétel idején mintegy 400-an hallgattak, ám azóta a 4000-hez közelít a lejátszások száma – és ha hozzávesszük, hogy egy megtekintés korántsem egy nézőt/hallgatót jelent csupán, biztosak lehetünk abban, hogy ez a produkció hozzájárul a köztudatban is az együttes értékeinek méltó(bb) elismeréséhez.

(Fittler Katalin)

Kodály Filharmonia Debrecen

2021. február 14.

Kölcsey Központ

Február 14-én művészeti vezetőjük, *Somogyi-Tóth Dániel* vezényletével adtak online közvetített hangversenyt a debreceni Kölcsey Központban a *Kodály Filharmonikusok*. A koncert programján két Beethoven-mű szerepelt: a *Hármasverseny* és a *7. szimfónia*.

A Hármasverseny zongoraszólamát maga a karmester játszotta; hegedűn *Kelemen Barnabás*, csellón a Berlinben élő fiatal brit csellóművész, *Vashti Hunter* működött közre. Ebben a műben Beethoven következetesen a csellistát tessékeli előre, tehát a szólisták közül ő jutott szóhoz elsőként, és ezzel mindjárt fel is keltette a figyelmet maga iránt. Ha csellóhangját némiképp fénytelennek érezhettük is (amely benyomásnak ismeretlen mértékben volt oka a helyszíni akusztika, a mikrofonozás, digitális átvitel és a saját hangszóróm), azonnal megragadta a hallgatót erőteljes vonalérzéke és játékának lendülete. A lendület emellett az egész tétel megszólaltatását jellemezte, Somogyi-Tóth – mint karmester – esélyt sem adott annak, hogy a meglehetősen hosszú tétel hallgatóit, amint az nem is egyszer előfordul, megkísértse az unalom szelleme. Zongoristaként pedig érvényesült megszokott erénye, az érzékenységgel párosult transzparencia és világosság.

Idővel a két vonós remek – ritmikai és karakterbeli – összhangja és alkalmazkodása is megmutatkozott, továbbá bebizonyosodott, hogy Hunter játéka a Beethoven által erősen preferált magas fekvésű csellószólkban is magabiztos, kristálytisza és kifejező.

A – nem az előadók hibájából – jelentéktelenebb lassú tételt követően Vashti Hunter ismét szívhez szóló dalolással indított, majd kezdetét vette a két vonós virtuóz figurációinak remekül kivitelezett sorozata. A Somogyi-Tóth által szépen előkészített-felépített himnikus hangvételű epizódban a zenekar is erőteljes, életteli és fegyelmezett játékkal igazolta rangját. Végül pedig ebben a tételben alkalom nyílt arra is, hogy szárnyaló dallamaival, impozáns magyaros szólójával Kelemen Barnabás is letegye névjegyét. Somogyi-Tóth Dánielt pedig gyöngyözően üde zongorázásán túl az egész tétel, illetve az egész mű harmóniájának és egyensúlyának gondos kézben tartása dicsérte.

A 7. szimfónia persze egészen más súlyú, „sűrűségű” kompozíció, mint az alkalmi versenymű, miközben persze a virtuóz hangfűzések hiányában sem nélkülözi a vonzó és hatásos elemeket – csak éppen az érvényre juttatásuk jóval mélyebb és igényesebb zenei feladat, többek között a szimfónia gerincét alkotó tánc- és ritmuskarakterek kettős – felszabadult, illetve makacsmonoton – arculata, valamint a felszín alatt megbúvó, komplex Beethoven-önarckép szélsőségei miatt is.

Somogyi-Tóth Dánielnek és zenekarának interpretációja figyelemre méltóan sok mindent tudott nagy meggyőzőerővel felmutatni ebből a bonyolult képletből. Már az első megszólalás súlya, majd a pianissimo ütemek fojtott feszültsége, illetve a pontozásos triolák sodró energiája elég volt ahhoz, hogy a nyitótétel szuggesztíven és élettelen szólaljon meg. Somogyi-Tóth puritán, hókuszpókuszoktól mentes vezénylese remekül kamatozott a mindenütt jelenlévő daktilusokról és a „harmóniadallamáról” elhíresült *Allegretto*-ban: a karmester – némiképp Karajanra emlékeztetően – kissé előrehajolva, a játékosok tekintetét nem keresve vezényelt, de mégis elérte, hogy a monotónia lassan-lassan eksztázissá lényegüljön át. A *Prestó*-ban is jól kezelte a főrészt és a triórész kontrasztját, egyensúlyát, és megtalálta a kényes egyensúlyt a könnyed elegancia és a téboly fuvallatai között, valamilyen sajátosan nagyszabású víziót vázolván fel. A zárótétel kemény akcentusokkal „elidegenített” galoppozása pedig kérlelhetetlen következetességgel fokozódott az eszelősség határáig.

A zenekar fegyelmezetten és magas technikai színvonalon, látható odaadással segítette vezetőjét egy jelentékeny Beethoven-előadás létrehozásában. Biztos vagyok benne, hogy a mű további előadásainak során az interpretáció végleg összecsiszolódik majd, és a szimfónia előadása a maga egészében is olyan sodró erejű lesz, mint számos kiválóan megoldott részlete már ezúttal is.

(Malina János)